

Witte vlek op pensioengebied 2008 en 2009

Esther Vieveen
Lotte Oostrom
Alderina Dill-Fokkema

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
**	= nader voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2010–2011	= 2010 tot en met 2011
2010/2011	= het gemiddelde over de jaren 2010 tot en met 2011
2010/'11	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2010 en eindigend in 2011
2008/'09–2010/'11	= oogstjaar, boekjaar enz., 2008/'09 tot en met 2010/'11

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek – Grafimedia

Omslag
TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen
Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen
E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet
www.cbs.nl

ISSN: 1877–3028

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2011.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek	4
1.2 Indeling van het rapport	4
1.3 Inhoud van de tabellenset	4
2. Resultaten	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Betrouwbaarheidsmarges	6
2.3 Witte werknemers	6
2.4 Witte werkgevers	10
2.5 Nadere verkenning van de witte vlek	12
3. Beschrijving van het onderzoek	14
3.1 Populatie	14
3.2 Onderzoeksmethode	14
3.3 Bronnen	15
3.4 Kwaliteit van de uitkomsten	16
3.5 Vergelijkbaarheid met onderzoek witte vlek 1996	18
4. Begrippen en afkortingen	20
4.1 Begrippen	20
4.2 Afkortingen	21
Bijlage 1 Stappen onderzoeksmethode in detail	22
Tabellenset	25
Centrum voor Beleidsstatistiek	39

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) streeft ernaar zicht te houden op de ontwikkeling van de witte vlek op pensioengebied. Informatie over de witte vlek wordt periodiek aan de Tweede Kamer geleverd. De witte vlek kan worden onderverdeeld in twee categorieën, de witte werkgevers en de witte werknemers. Onder witte werknemers verstaan we werknemers zonder een pensioenregeling die uitgaat van de werkgever (tweede pijler). Dit kunnen zowel personen zijn die werken bij een bedrijf dat een pensioenregeling aanbiedt, maar die zelf niet deelnemen aan deze regeling, als werknemers bij een bedrijf dat geen pensioenregeling aanbiedt. De bedrijven die geen pensioenvoorziening kennen die van de werkgever uitgaat, worden witte werkgevers genoemd.

In het najaar van 2009 heeft het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS-CvB) in opdracht van SZW gerapporteerd over de witte vlek in 2007. Als vervolg op dat onderzoek, heeft het ministerie van SZW het CBS verzocht om ook over 2008 en 2009 de witte vlek te inventariseren.

In deze publicatie worden de definitieve cijfers over 2008 en 2009 gepresenteerd. Dit is een herhalingsonderzoek van het onderzoek over 2007¹⁾ en de voorlopige cijfers over 2008²⁾.

1.2 Indeling van het rapport

Het rapport start met een hoofdstuk over de resultaten van het onderzoek. In dit hoofdstuk is ook een paragraaf opgenomen met een nadere verkenning van de omvang van de witte vlek onder werknemers met een hoog inkomen en de witte vlek onder personen die niet werkzaam zijn bij een witte werkgever. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van de onderzoeksmethode op hoofdlijnen. Een gedetailleerde uitwerking van de onderzoeksmethode is opgenomen in bijlage 1. De paragraaf 'Kwaliteit van de uitkomsten' beschrijft de sterke punten en aandachtspunten van de methode en de betrouwbaarheidsmarges op de cijfers. In de paragraaf 'Vergelijkbaarheid met onderzoek witte vlek 1996' worden de overeenkomsten en verschillen in beide onderzoeksmethodes toegelicht. Het rapport eindigt met een opsomming van de gebruikte begrippen en afkortingen.

1.3 Inhoud van de tabellenset

Uitkomsten over de witte vlek in 2008 en 2009 staan in de tabellenset achter in dit rapport. De tabellen beschrijven de witte vlek zowel in absolute aantallen als in percentages. De meeste tabellen bevatten gegevens over werknemers van 21–64 jaar met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon (WML). In de tabellen 2, 3, 7 en 8 staan alleen gegevens over werknemers van 25–64 jaar.

Werknemers met een fiscaal jaarloon onder het WML zijn in de meeste tabellen uitgesloten. Hiermee worden nagenoeg alle werknemers met een jaarinkomen onder de franchisegrens niet meegenomen. De franchise is het deel van het salaris waarover geen pensioenpremie wordt betaald en geen pensioen wordt opgebouwd. De franchise bestaat omdat iedereen die in Nederland woont in principe recht heeft op AOW, het pensioen is hier een aanvulling op. Omdat de franchisegrens per pensioenfonds verschilt en afhankelijk is van het aantal gewerkte uren, is het binnen dit onderzoek niet vast te stellen of werknemers geen pensioen opbouwen vanwege een jaarinkomen onder de franchisegrens.

¹⁾ Hersevoort, M., Dill, A., Mooij, M. de en Vieveen, E. (2009). Witte vlek op pensioengebied 2007. CBS-CvB, Den Haag/Heerlen.

²⁾ Rienstra, M., Dill, A., Oostrom, L. (2010). Witte vlek op pensioengebied voorlopige uitkomsten 2008. CBS-CvB, Den Haag/Heerlen.

Werknemers van 21–24 jaar zijn in de tabellen apart weergegeven omdat het in 1996 voor werkgevers niet verplicht was een pensioenregeling aan te bieden aan werknemers onder de 25 jaar. Met de wijziging van de pensioenwet per januari 2007 is de leeftijdsgrens verlaagd naar 21 jaar.

Tabel 1 geeft de omvang van de witte vlek voor werknemers (21–64 jaar) met een baan en inkomsten boven het WML ultimo 2008. De totalen worden uitgesplitst naar achtergrondkenmerken van werknemers en bedrijven en apart weergegeven voor 21–24 jarigen en 25–64 jarigen.

Tabel 2 zoomt in op de witte vlek bij 25–64 jarigen met een baan en inkomsten boven het WML ultimo 2008. De tabel is vergelijkbaar met tabel 1, alleen worden nu apart resultaten getoond voor mannen en vrouwen.

Tabel 3 laat voor de witte vlek bij 25–64 jarigen met een baan en inkomsten boven het WML ultimo 2008 zien welk deel van de witte werknemers werkzaam is bij een witte werkgever. Ook hier wordt uitgesplitst naar achtergrondkenmerken van werknemers en bedrijven.

Tabel 4 is een overzichtstabel waarin de omvang van de witte vlek bij werknemers tussen 21 en 64 jaar ultimo 2008 wordt gegeven. In deze tabel worden ook werknemers met inkomsten onder het WML meegenomen.

Tabel 5 toont het percentage witte werkgevers ultimo 2008, uitgesplitst naar bedrijfskenmerken.

De tabellen 6 tot en met 10 laten dezelfde gegevens zien als tabellen 1 tot en met 5, maar dan met peilmoment ultimo 2009.

2. Resultaten

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt, na een korte toelichting over het gebruik van betrouwbaarheidsmarges, de witte vlek in de periode 2007–2009 bekeken. In paragraaf 2.3 wordt ingegaan op de witte werknemers. Hierbij wordt ook uitgesplitst naar een aantal persoons- en bedrijfskenmerken van deze werknemers. Vervolgens wordt in paragraaf 2.4 ingegaan op de witte werkgevers. In de laatste paragraaf wordt ingezoomd op twee aspecten van de witte vlek. Het gaat hierbij om de witte vlek onder werknemers met een hoog inkomen en onder personen die niet werkzaam zijn bij een witte werkgever.

2.2 Betrouwbaarheidsmarges

Vanwege onzekerheden in de gebruikte registraties en de methode zijn de uitkomsten alleen binnen bepaalde marges te bepalen. In de tabellen is zowel voor de absolute aantallen als voor de percentages een schatting van de marge opgenomen. Wanneer een uitkomst valt binnen de marge van een andere uitkomst, moet zeer voorzichtig worden omgegaan met uitspraken over verschillen tussen deze uitkomsten. In dit hoofdstuk zijn in de staten alle procentuele uitkomsten voor 2009 die buiten de marge verschillen van 2007 met een * gemarkeerd. Alleen voor deze met een * gemarkeerde uitkomsten is het zeker dat er een verschil is tussen 2007 en 2009. Voor alle andere (niet gemarkeerde) uitkomsten moet zeer voorzichtig worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007. In paragraaf 3.4 wordt de kwaliteit van de uitkomsten verder toegelicht.

2.3 Witte werknemers

Uitmo 2009 waren er onder de ruim 6 miljoen werknemers van 21–64 jaar 587 duizend witte werknemers. Dit is een percentage van 10 procent. Witte werknemers zijn zowel personen die werken bij een bedrijf dat geen pensioenregeling aanbiedt als personen die weliswaar werkzaam zijn bij een bedrijf dat een pensioenregeling aanbiedt, maar die zelf niet deelnemen aan deze pensioenregeling. Uitmo 2007 had nog 11 procent van de werknemers van 21–64 jaar geen pensioenvoorziening en in 2008 was dit 10 procent.

Staat 1
Verdeling van alle werknemers (21–64 jaar) naar of ze al dan niet pensioenvoorziening hebben

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	<i>x 1 000</i>			<i>%</i>		
Totaal	6 133	6 185	6 125	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	681	638	587	11	10	10

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Werknemers met een jaarinkomen onder de franchisegrens bouwen geen pensioen op. In het vervolg van deze paragraaf worden werknemers met een fiscaal jaarloon onder het WML niet meegenomen. Hiermee worden nagenoeg alle werknemers met een jaarinkomen onder de franchisegrens uitgesloten. In 2009 had 72 procent van de onderzoekspopulatie van alle werknemers van 21–64 jaar een fiscaal jaarloon van meer dan het WML. In 2007 was dit percentage nog 69 procent.

Werknemers met een fiscaal jaarloon boven het WML

Onder werknemers met een fiscaal jaarloon boven het WML is het aandeel zonder pensioenvoorziening in de periode 2007–2009 gedaald. Van de 21–24 jarige werknemers had 11 procent in 2009 geen pensioenvoorziening. In 2007 was dit nog 14 procent. Onder 25–64 jarigen zijn deze percentages met respectievelijk 9 en 10 procent iets lager (staat 2). Bij alle onderverdelingen van werknemers in de tabellen achter in dit rapport is deze daling terug te zien, maar meestal wel binnen de marges. Wel zijn er bepaalde groepen werknemers waarbinnen het aandeel zonder pensioenvoorziening duidelijk hoger is dan gemiddeld.

Staat 2
Verdeling van alle werknemers (21–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het WML naar leeftijdscategorie en of ze al dan niet een pensioenvoorziening hebben

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	x 1 000			%		
21–24 jaar	180	193	193	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	25	23	22	14	12	11*
25–64 jaar	4 059	4 171	4 203	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	419	397	363	10	10	9

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Mannen hebben vaker geen pensioenvoorziening dan vrouwen. Zo had 9 procent van de mannen en 7 procent van de vrouwen van 25–64 jaar in 2009 geen pensioenvoorziening (staat 3). In 2007 was dit nog respectievelijk 11 en 9 procent. Onder jonge mannen (21–24 jaar) ligt het aandeel witte werknemers hoger dan onder oudere mannen. In 2009 had 13 procent van de jongere mannen geen pensioenvoorziening, in 2008 was dit nog 14 procent en in 2007 16 procent. Vanwege de te lage betrouwbaarheid van de gegevens kan niets worden gezegd over vrouwen van 21–24 jaar.

Staat 3
Verdeling van werknemers van 25–64 jaar met een fiscaal jaarloon boven het WML naar geslacht en of ze al dan niet een pensioenvoorziening hebben

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	x 1 000			%		
Man	2 594	2 626	2 606	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	287	268	244	11	10	9
Vrouw	1 465	1 545	1 597	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	131	128	119	9	8	7

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Allochtone werknemers behoren vaker tot de witte vlek dan autochtonen. Van de allochtonen (25–64 jaar) van de 1^e generatie en 2^e generatie had respectievelijk 11 en 10 procent in 2009 geen pensioenvoorziening, terwijl dat van de autochtone werknemers maar 8 procent was. Onder jongere autochtonen (21–24 jaar) had 11 procent in 2009 geen pensioenvoorziening. In 2007 was dit nog 13 procent. Vanwege de te lage betrouwbaarheid van de gegevens kunnen allochtonen van 21–24 jaar niet worden uitgesplitst.

Opvallend is dat onder personen met een jaarloon van meer dan twee keer modaal het aandeel zonder pensioenvoorziening twee keer zo hoog is als onder de overige werknemers (staat 4). Zo had 16 procent van de 25–64 jarigen met een jaarloon van meer dan twee keer modaal in 2009 geen pensioenvoorziening en maar 8 procent van de personen met een inkomen tot modaal. In 2007 en 2008 lagen deze percentages iets hoger. Ook onder jongere werknemers (21–24 jaar) liggen deze percentages iets hoger. Van de

jongeren met een inkomen tot modaal had bijvoorbeeld 11 procent in 2009 geen pensioenvoorziening. In paragraaf 3.5 wordt verder ingezoomd op de witte vlek onder werknemers met een hoog inkomen.

Staat 4
Verdeling van werknemers van 25–64 jaar met een fiscaal jaarloon boven het WML naar fiscaal jaarloon en of ze al dan niet een pensioenvoorziening hebben

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	<i>x 1 000</i>			%		
WML - modaal	1 579	1 650	1 621	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	142	143	129	9	9	8
Modaal - twee keer modaal	2 084	2 116	2 169	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	205	185	171	10	9	8
Meer dan twee keer modaal	396	405	413	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	77	72	66	19	18	16

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Tussen de economische sectoren bestaan aanzienlijke verschillen in de grootte van de witte vlek. In de commerciële dienstverlening is het percentage witte werknemers (25–64 jaar) aanmerkelijk groter dan binnen de overige sectoren (staat 5). Zo had in 2009 17 procent van de werknemers in deze sector geen pensioenvoorziening, terwijl maar 6 procent van de werknemers in de landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie geen pensioenvoorziening had. In de niet-commerciële dienstverlening was dit slechts 1 procent. Onder jongere werknemers (21–24 jaar) liggen deze percentages iets hoger. Van de jongeren in de commerciële dienstverlening had bijvoorbeeld 20 procent in 2009 geen pensioenvoorziening.

Staat 5
Verdeling van werknemers van 25–64 jaar met een fiscaal jaarloon boven het WML naar economische activiteit en of ze al dan niet een pensioenvoorziening hebben

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	<i>x 1 000</i>			%		
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	891	905	879	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	73	58	53	8	6	6
Commerciële dienstverlening	1 713	1 767	1 765	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	329	322	294	19	18	17
Niet-commerciële dienstverlening	1 454	1 498	1 558	100	100	100
w.v. zonder pensioenvoorziening	17	17	16	1	1	1

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Bij kleine bedrijven met 1–9 werkzame personen is het aandeel witte werknemers ook aanzienlijk groter dan gemiddeld. In 2009 behoorde 24 procent van de 25–64 jarigen werkzaam bij deze bedrijven tot de witte vlek, in 2008 26 procent en in 2007 25 procent. Bij bedrijven met 100 of meer werkzame personen liggen deze percentages met respectievelijk 6, 6 en 7 procent een stuk lager. Vanwege de betrouwbaarheid van de gegevens kan hierbij niets worden gezegd over jongeren van 21–24 jaar.

Witte werknemers van 25–64 jaar met een fiscaal jaarloon boven het WML naar of ze al dan niet werkzaam zijn bij een witte werkgever

In staat 2 was te zien dat in de periode 2007–2009 de witte vlek onder werknemers van 25–64 jaar is gedaald van 10 naar 9 procent. Het aandeel van deze groep witte werknemers dat werkzaam is bij een witte werkgever – dat wil zeggen een werkgever die geen pensioenvoorziening kent die uitgaat van de werkgever – is in dezelfde periode gelijk gebleven. Van de werknemers zonder pensioenvoorziening werkte 23 procent bij een witte werkgever (staat 6). De overige witte werknemers zijn wel werkzaam bij een werk-

gever die een pensioenregeling aanbiedt, maar nemen niet deel aan deze regeling of het is onbekend of ze werkzaam zijn bij een witte werkgever.

Staat 6
Verdeling van witte werknemers van 25–64 jaar naar of ze al dan niet werkzaam zijn bij een witte werkgever

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	x 1 000			%		
Totaal	419	397	363	100	100	100
w.v. werkzaam bij witte werkgever	95	93	82	23	23	23

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Ongeacht geslacht, leeftijd of herkomst van witte werknemers, geldt dat het aandeel dat werkzaam is bij een witte werkgever in 2009 weinig is veranderd ten opzichte van 2007 en 2008. Wel zijn mannen vaker werkzaam bij een witte werkgever dan vrouwen. Ook werken personen van 25–49 jaar iets vaker bij een witte werkgever dan 50–64 jarigen en zijn allochtonen vaker werkzaam bij een witte werkgever dan autochtonen.

Witte werknemers met een laag loon zijn in de periode 2007–2009 vaker werkzaam bij een witte werkgever dan werknemers met een hoog loon (staat 7). Dit terwijl uit staat 4 bleek dat het aandeel witte werknemers juist het hoogst was onder personen met het hoogste jaarloon.

Staat 7
Verdeling van witte werknemers van 25–64 jaar naar fiscaal jaarloon en of ze al dan niet werkzaam zijn bij een witte werkgever

	2007	2008	2009	2007	2008	2009
	x 1 000			%		
WML - modaal	142	143	129	100	100	100
w.v. werkzaam bij witte werkgever	37	38	34	26	26	27
modaal - twee keer modaal	205	185	171	100	100	100
w.v. werkzaam bij witte werkgever	43	41	37	21	22	21
Meer dan twee keer modaal	77	72	66	100	100	100
w.v. werkzaam bij witte werkgever	15	14	11	19	19	17

N.B. In deze staat is met een * aangegeven als de betreffende procentuele uitkomst in 2009 buiten de marges verschilt van de uitkomst in 2007. Voor de uitkomsten zonder * geldt dat zeer voorzichtig moet worden omgegaan met uitspraken over verschillen met de uitkomsten in 2007.

Binnen de sector landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie is het aandeel personen zonder pensioenvoorziening, dat werkzaam is bij een witte werkgever iets hoger dan in de commerciële dienstverlening. In de eerstgenoemde sector werkte 23 procent van de witte werknemers bij een witte werkgever in 2009 en in de commerciële dienstverlening was dit 21 procent. Dit terwijl het aandeel witte werknemers juist het hoogst was onder werknemers in de commerciële dienstverlening (staat 5).

Het aandeel personen zonder pensioenvoorziening dat werkt bij een witte werkgever is bij kleine bedrijven een stuk hoger dan bij grotere bedrijven. Zo was dat bij bedrijven met 1–9 werknemers 58 procent in 2009, terwijl bij bedrijven met 100 of meer werkzame personen dat voor slechts 6 procent gold. In paragraaf 2.5 wordt verder ingezoomd op witte werknemers die niet werkzaam zijn bij een witte werkgever.

Conclusie

Onder werknemers met een fiscaal jaarloon boven het WML is het aandeel witte werknemers licht gedaald in de periode 2007–2009. Onder 21–24 jarigen van 14 tot 11 procent

en onder personen van 25–64 jaar van 10 tot 9 procent. Deze daling is terug te zien bij alle in de tabellen getoonde onderverdelingen van werknemers. Wel zijn er bepaalde groepen waarbinnen het aandeel zonder pensioenvoorziening duidelijk hoger is dan gemiddeld. Zo is onder mannen het aandeel witte werknemers hoger dan onder vrouwen en onder allochtonen hoger dan onder autochtonen. Ook zijn werknemers met een fiscaal jaarloon van meer dan twee keer modaal vaker een witte werknemer dan gemiddeld. Dit is ook het geval voor personen die werkzaam zijn in de commerciële dienstverlening en personen die werken bij kleine bedrijven.

Onder witte werknemers van 25–64 jaar is het aandeel dat werkzaam is bij een witte werkgever in de periode 2007–2008 met 23 procent vrijwel gelijk gebleven. Bij witte werknemers met een inkomen tot modaal en bij kleine bedrijven ligt dit aandeel een stuk hoger dan gemiddeld. De overige witte werknemers van 25–64 jaar zijn wel werkzaam bij een werkgever die een pensioenregeling aanbiedt, maar nemen niet deel aan deze regeling of het is onbekend of deze personen werkzaam zijn bij een witte werkgever.

2.4 Witte werkgevers

In veel gevallen is er vanuit de werkgever een ouderdomspensioenregeling, waaraan werknemers kunnen deelnemen. In een beperkter aantal gevallen is er geen regeling via de werkgever; de werkgever waarvoor dat geldt wordt witte werkgever genoemd. In dit onderzoek is een witte werkgever gedefinieerd als een werkgever, waarbij geen enkele werknemer een pensioenvoorziening heeft.

Onder een pensioenregeling wordt zowel een regeling verstaan waar werknemers via hun loon een bijdrage aan leveren als een regeling waarbij de werkgever de premie voor de medewerkers betaalt (premievrij pensioen).

Staat 8
Verdeling van alle werkgevers naar of ze al niet een pensioenvoorziening hebben

	2007	2008	2009
	%		
Totaal	100	100	100
w.v.			
zonder pensioenvoorziening	16	16	15
met pensioenvoorziening	79	79	81
onbekend wel of niet pensioenvoorziening	5	5	4

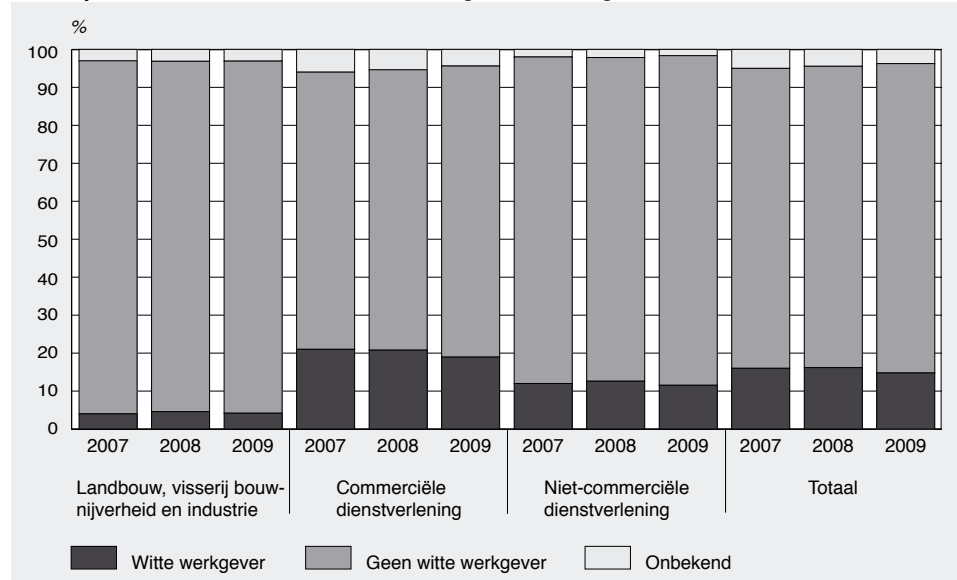
In 2009 was 15 procent van de werkgevers een witte werkgever. In 2007 en 2008 was dit percentage iets hoger, namelijk 16 procent van de werkgevers (staat 8).

Twee onderverdelingen van de werkgevers worden verder bekeken, namelijk die naar economische activiteit en de grootte van het bedrijf.

Economische activiteit

Tussen de verschillende economische sectoren bestaat een duidelijk verschil in het percentage werkgevers dat geen pensioenregeling aanbiedt (figuur 4). In de sector landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie ligt het percentage witte werkgevers sinds 2007 rond de 4 procent, terwijl van de bedrijven in de commerciële dienstverlening 19 procent een witte werkgever was in 2009. In 2007 en 2008 was dit nog 21 procent. Hiermee zitten de bedrijven in de laatstgenoemde sector boven het gemiddelde percentage witte werkgevers van 15 procent in 2009. In de niet-commerciële dienstverlening lag het aandeel werkgevers dat geen pensioenregeling aanbiedt rond de 12 procent in 2007–2009.

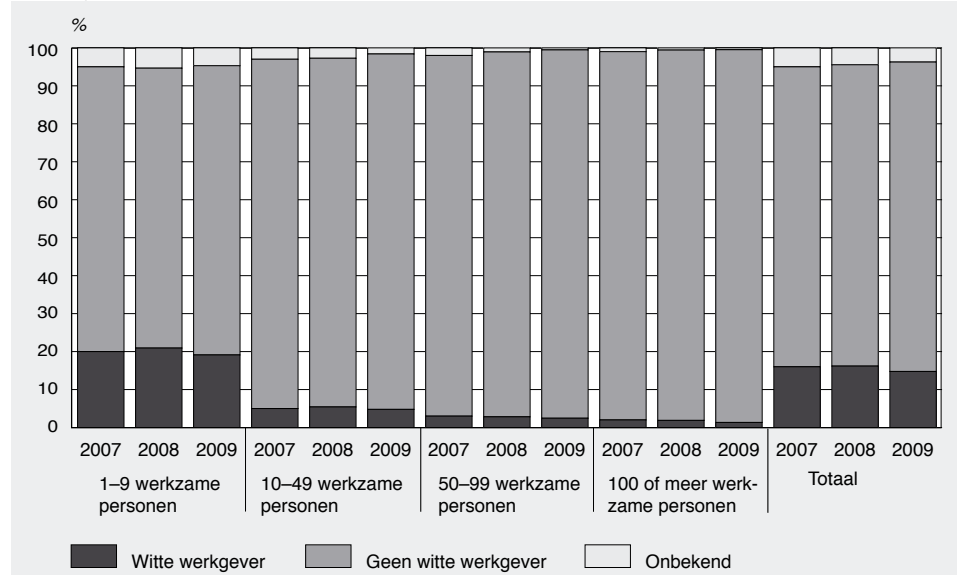
1. Bedrijven naar economische activiteit en wel of geen witte werkgever

Grootte van het bedrijf

Zoals uit grafiek 2 blijkt, zijn er onder kleine bedrijven relatief meer witte werkgevers dan onder grote bedrijven. Bij kleine bedrijven (maximaal 9 werkzame personen) was het percentage witte werkgevers 19 procent in 2009. In 2008 was dit percentage nog 21 procent en in 2007 20 procent. In dezelfde periode was bij bedrijven met 10–49 werkzame personen het percentage werkgevers dat geen pensioenregeling aanbiedt 5 procent en bij grotere bedrijven liggen deze percentages nog iets lager.

2. Bedrijven naar grootte en wel of geen witte werkgever

Conclusie

Het aandeel witte werkgevers is in de periode 2007–2009 gedaald van 16 naar 15 procent. Binnen bedrijven in de commerciële dienstverlening en kleine bedrijven komt het aandeel ruim boven dit gemiddelde uit.

2.5 Nadere verkenning van de witte vlek

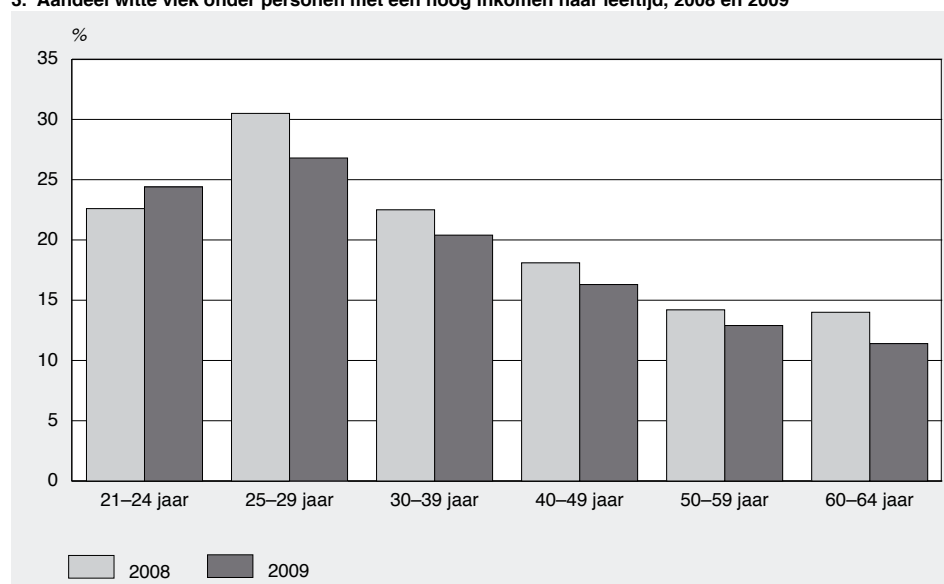
De voorlopige cijfers over de witte vlek in 2008 die dit voorjaar zijn gepubliceerd lieten een aantal opvallende uitkomsten zien. Zo was de witte vlek onder werknemers die meer dan twee keer modaal verdienen bijna twee keer zo hoog als onder werknemers die minder verdienen. Verder was een groot deel van de personen in de witte vlek niet werkzaam bij een witte werkgever. Dit betekent dat deze mensen geen pensioen opbouwden in 2008, maar wel werkzaam waren bij een bedrijf dat in principe een pensioenvoorziening aanbiedt. Naar aanleiding van deze uitkomsten heeft SZW gevraagd deze twee groepen verder te onderzoeken. In deze paragraaf worden de resultaten van deze aanvullende analyses besproken.

Witte vlek onder werknemers met een hoog inkomen

In 2009 bouwde 16 procent van de werknemers met een hoog inkomen geen pensioen op. In 2008 was dat 18 procent. Met een hoog inkomen wordt een inkomen van meer dan twee keer modaal bedoeld. Van werknemers die minder verdienen, behoorde zowel in 2009 als 2008 ongeveer 9 procent tot de witte vlek. Om te achterhalen of de witte vlek onder werknemers met een hoog inkomen geconcentreerd is bij bepaalde groepen personen, zijn een aantal extra uitsplitsingen gemaakt naar leeftijd en grootteklasse van het bedrijf.

Er waren in 2009 ongeveer 66 duizend personen in de witte vlek met een hoog inkomen. Daarvan zijn veruit de meeste personen tussen de 30 en 59 jaar. De 40–49-jarigen zijn met 40 procent de grootste categorie. Figuur 3 laat zien dat onder personen met een hoog inkomen de witte vlek groter is onder de jongere leeftijdscategorieën. Van de 25–29-jarigen bouwde ruim 25 procent geen pensioen op in 2009. Dit is echter een groep met relatief weinig personen vergeleken met de overige leeftijdscategorieën, evenals de groep 21–24 jarigen.

3. Aandeel witte vlek onder personen met een hoog inkomen naar leeftijd, 2008 en 2009

In 2009 was ruim 60 procent van de personen in de witte vlek die meer dan twee keer modaal verdienen werkzaam bij een bedrijf waar meer dan 100 mensen werken. Ongeveer 10 procent was werkzaam bij een klein bedrijf met maximaal 9 werknemers. De witte vlek is met ruim 40 procent in 2009 wel veruit het grootst onder deze groep. Bij een groot bedrijf is die met 13 procent beduidend lager.

De witte vlek onder personen met een hoog inkomen is niet geconcentreerd bij een klein aantal bedrijven. Zo waren in 2009 de ruim 40 duizend personen in de witte vlek die werken bij een groot bedrijf (100 of meer werkzame personen) werkzaam bij ruim 1 300 ver-

schillende bedrijven. In 2008 waren de ruim 40 duizend personen werkzaam bij zo'n 1 400 verschillende bedrijven.

Witte vlek niet werkzaam bij witte werkgever

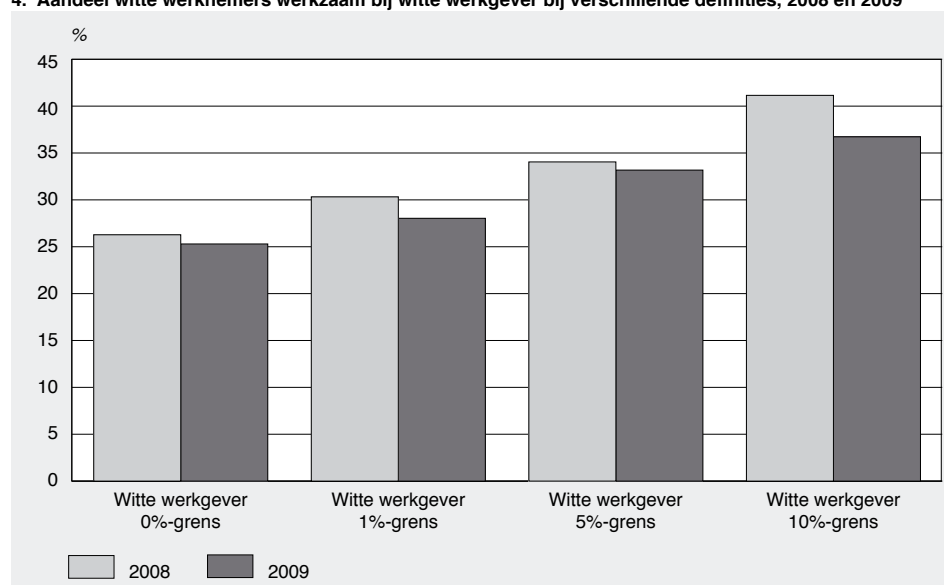
In zowel 2009 als 2008 was ongeveer 65 procent van de personen in de witte vlek niet werkzaam bij een witte werkgever. Dat zijn beide jaren ongeveer 250 duizend werknemers. Deze personen bouwen geen pensioen op, maar werken wel bij een bedrijf dat in principe een pensioenvoorziening aanbiedt. Onderzocht is of de witte vlek onder personen die niet werkzaam zijn bij een witte werkgever geconcentreerd is bij een klein aantal bedrijven. Ook is bekeken hoe groot de witte vlek is wanneer de definitie van een witte werkgever minder streng is.

De personen in de witte vlek die niet werkzaam zijn bij een witte werkgever werkten zowel in 2008 als 2009 bij ongeveer 3 duizend verschillende bedrijven. Het lijkt er dus op dat het bij veel bedrijven voorkomt dat niet al het personeel pensioen opbouwt.

De huidige definitie van een witte werkgever is vrij streng. Een witte werkgever is gedefinieerd als een werkgever waarbij geen enkele werknemer pensioen opbouwt. Op basis van deze definitie was 15 procent van de werkgevers in 2009 een witte werkgever. Onderzocht is hoeveel witte werkgevers er zijn wanneer bij zo'n werkgever respectievelijk maximaal 1, 5 of 10 procent van de werknemers pensioen opbouwt. Er blijken echter nauwelijks meer witte werkgevers bij te komen wanneer een ruimere definitie wordt gekozen. Zelfs bij een grens van 10 procent komt er ten opzichte van de huidige definitie niet meer dan een halve procentpunt witte werkgevers bij.

Naast dat is gekeken of het verruimen van de definitie effect heeft op het aantal witte werkgevers, is ook het effect op het aantal personen uit de witte vlek dat werkzaam is bij een witte werkgever onderzocht. Bij de huidige definitie (grens van nul procent) is in zowel 2008 als 2009 ongeveer een kwart van de witte werknemers werkzaam bij een witte werkgever. Bij het verruimen van de definitie loopt dit aandeel gestaag op tot ongeveer 40 procent als er een grens van 10 procent wordt gesteld (figuur 4). Hoewel het minder streng maken van de definitie van een witte werkgever dus nauwelijks leidt tot meer witte werkgevers, heeft het wel een duidelijke toename van het aantal witte werknemers dat werkzaam is bij een witte werkgever tot gevolg.

4. Aandeel witte werknemers werkzaam bij witte werkgever bij verschillende definities, 2008 en 2009

3. Beschrijving van het onderzoek

3.1 Populatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit alle werknemers van 21–64 jaar die ultimo 2008 (tabel 1–5) of ultimo 2009 (tabel 6–10) een baan in loondienst hadden. Werknemers die werkzaam waren in het buitenland, een eigen bedrijf hadden of directeur groot aandeelhouder waren, behoren niet tot de onderzoekspopulatie. Daarnaast zijn werknemers uitgesloten die werkzaam zijn in de volgende bedrijfstakken (indeling gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling (SBI)):

- werkgevers-, werknemers- en beroepsorganisaties; levensbeschouwelijke en politieke organisaties; overige ideële organisaties e.d. (SBI 91);
- overige dienstverlening (SBI 93);
- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (SBI 95);
- extra-territoriale lichamen en organisaties (SBI 99);
- werknemers die werken bij de sociale werkvoorziening (SBI 36631).

Werknemers in deze bedrijfstakken behoren niet tot de onderzoekspopulatie om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de onderzoekspopulatie van het onderzoek naar de witte vlek in 1996.

Werknemers met een jaarinkomen onder de franchisegrens bouwen geen pensioen op. Omdat de franchisegrens per pensioenfonds verschilt en afhankelijk is van het aantal gewerkte uren, is het binnen dit onderzoek niet vast te stellen of werknemers geen pensioen opbouwen vanwege een jaarinkomen onder de franchisegrens. In tabellen 1–3 en 6–8 zijn werknemers met een fiscaal jaarloon onder het WML niet meegenomen. Hiermee worden nagenoeg alle werknemers met een jaarinkomen onder de franchisegrens uitgesloten. In de tabellen 4 en 9 zijn alle werknemers opgenomen, ook werknemers met een jaarinkomen onder de franchisegrens.

In de tabellen 2, 3, 7 en 8 is de populatie beperkt tot werknemers van 25–64 jaar. In de overige tabellen zijn ook werknemers van 21–24 jaar opgenomen. Werknemers van 21–24 jaar zijn in de tabellen apart weergegeven omdat het in 1996 voor werkgevers niet verplicht was een pensioenregeling aan te bieden aan werknemers onder de 25 jaar. Met de wijziging van de pensioenwet per 1 januari 2007 is de leeftijdsgrens verlaagd naar 21 jaar.

3.2 Onderzoeksmethode

Deze paragraaf beschrijft de onderzoeksopzet op hoofdlijnen. Bijlage 1 bevat een gedetailleerde beschrijving van stap 1 tot en met stap 4.

De polisadministratie over 2008 en 2009 vormt de basis voor dit onderzoek. Aan de polisadministratie zijn persoons- en bedrijfsgegevens toegevoegd door middel van een koppeling met diverse andere registraties. Zie de volgende paragraaf voor een beknopte beschrijving van de gebruikte bronnen.

Het onderzoeksbestand bevat banen van werknemers – een persoon kan meerdere banen hebben. Per baan zijn niet alleen persoonsgegevens bekend, maar ook gegevens over het bedrijf (economische activiteit en grootteklasse van het bedrijf), en gegevens over de baan zelf (loongegevens over heel 2008 en 2009).

Stap 1. Per baan is op basis van de loongegevens bepaald of de persoon pensioenpremie afdraagt. Op basis van de gegevens uit de polisadministratie kan niet met zekerheid worden bepaald of in een baan sprake is van pensioenpremieafdracht. Het is alleen mogelijk om onderscheid te maken naar:

- zeker geen pensioenpremie afgedragen;
- zeker pensioenpremie afgedragen;
- misschien pensioenpremie afgedragen, maar misschien alleen deelname aan een spaarloonregeling.

Stap 2. Op basis van de loongegevens wordt alleen pensioenopbouw herkend waar de werknemer zelf aan mee betaalt. Er zijn echter ook werknemers die gebruik maken van premievrij pensioen, waarbij de werkgever de volledige pensioenopbouw betaalt. Daarnaast zijn er in een aantal bedrijfstakken verplichte bedrijfstakpensioenen waar in principe alle werknemers aan deelnemen (tenzij het bedrijf een minstens vergelijkbare pensioenregeling verzorgt). In al deze gevallen behoort de werknemer niet tot de witte vlek.

Door combinatie van de gegevens over de premieafdracht, het premievrij pensioen en bedrijfstakpensioenen worden de banen verdeeld naar:

- zeker wel witte vlek (zeker geen pensioenpremie afgedragen, geen premievrij pensioen en geen bedrijfstakpensioenfonds);
- zeker geen witte vlek (zeker pensioenpremie afgedragen of wel premievrij pensioen of wel bedrijfstakpensioenfonds);
- misschien witte vlek (misschien pensioenpremie afgedragen en geen premievrij pensioen en geen bedrijfstakpensioenfonds).

Stap 3. Tot nu toe hebben we de gegevens geanalyseerd op baanniveau – het doel is echter het aantal witte werknemers te bepalen, dat wil zeggen het aantal werknemers met in geen enkele baan pensioenopbouw. Daarom wordt het bestand op persoonsniveau gebracht waarbij aan de hand van de gegevens van alle banen bepaald wordt of een werknemer een witte werknemer is.

Stap 4. Om de omvang en achtergrondkenmerken van de witte vlek te bepalen moet een schatting gemaakt worden welk deel van de groep ‘misschien witte vlek’ ook daadwerkelijk tot de witte vlek behoort. Deze schatting gebeurt met behulp van gegevens uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL) 2005.

Na stap 4 worden de tabellen met gegevens over het aantal witte werknemers berekend.

Stap 5. Op basis van de gegevens over witte werknemers is bepaald of een bedrijf een witte werkgever is:

- Witte werkgever: alle werknemers behoren zeker tot de witte vlek;
- Geen witte werkgever: minimaal één werknemer behoort zeker niet tot de witte vlek.

Voor de overige werkgevers is het onbekend of er wel of geen pensioenvoorziening is. Na stap 5 worden de tabellen met gegevens over witte werkgevers berekend.

3.3 Bronnen

Voor dit onderzoek zijn de volgende bronbestanden gebruikt.

Polisadministratie 2008 en 2009

De polisadministratie bevat gegevens over inkomstenverhoudingen uit de loonaangiften van werkgevers en andere inhoudingsplichtigen. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) beheert deze administratie. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van bestanden, gebaseerd op de polisadministratie, met alle banen die bestaan ultimo 2008 en 2009. De bedrijfsgegevens zijn bepaald ultimo 2008 en 2009. De loongegevens zijn totalen over heel 2008 en 2009.

Gegevens over banen, fiscaal jaarloon en afgedragen pensioenpremie zijn afkomstig uit de polisadministratie. De economische activiteit en grootte van een bedrijf zijn opgenomen in de polisadministratie vanuit het Algemeen Bedrijven Register (ABR).

GBA 1995 tot 1 januari 2009

De Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de gemeenten en in werking sinds 1 oktober 1994. In principe staan alle inwoners van een Nederlandse gemeente in de basisadministratie ingeschreven.

Gegevens als geboortedatum, geslacht, geboorteland, adres, maar ook huishoudsamenstelling en immigratie/emigratie worden in de GBA geregistreerd. Gegevens over leeftijd, geslacht en herkomstgeneratie zijn afkomstig uit de GBA.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Het SSB is een samenhangend systeem van koppelbare bestanden dat het CBS al gebruikt voor de sociale statistieken. Het SSB bevat onder andere voor de maanden januari 2001 tot en met december 2009 gegevens over uitkeringen en re-integratie. Daarnaast bevat het SSB ook demografische gegevens zoals geboorteaar en -maand, herkomst en geslacht.

Het SSB is gebruikt om te bepalen of een werknemer een AO-uitkering heeft.

Algemeen Bedrijven Register

In het ABR zijn alle in Nederland gevestigde bedrijven (bedrijfseenheden) opgenomen. Een bedrijfseenheid is onderdeel van een onderneming en wordt gekenmerkt door autonomie en externe gerichtheid. Over elke bedrijfseenheid is een aantal gegevens beschikbaar, zoals de economische activiteit en de grootte van het personeelsbestand. Het ABR dient vaak als steekproefkader voor de enquêtering van bedrijven.

Het ABR is gebruikt bij het identificeren van werknemers met een regeling voor premievrij pensioen.

Pensioenfondsen premievrij pensioen 2007–2009

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft voor 2007, 2008 en 2009 een overzicht geleverd van alle pensioenfondsen met een regeling voor premievrij pensioen. Het overzicht bevat de namen van de pensioenfondsen met daarbij aangegeven om wat voor soort pensioenfonds het gaat.

De namen van de pensioenfondsen zijn gebruikt bij het identificeren van werknemers met een regeling voor premievrij pensioen.

Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL) 2005

De EWL is een grootschalige enquête onder bedrijven en instellingen, waarmee gegevens over banen, lonen en arbeidsduur worden verzameld op zowel bedrijfsniveau als op werknemersniveau. Tot de doelpopulatie van de EWL behoren alle bedrijven en instellingen met personeel, maar niet alle bedrijven worden geënquêteerd. In de EWL zijn het openbaar bestuur en het onderwijs oververtegenwoordigd. Banen binnen deze sectoren zijn vrijwel integraal opgenomen in de EWL. Vanaf het statistiekjaar 2006 is de EWL vervangen door de polisadministratie.

De EWL is gebruikt om onderscheid te maken tussen spaarloon en pensioenpremie in het geval dat dit onderscheid niet op basis van de polisadministratie te maken was.

3.4 Kwaliteit van de uitkomsten

Deze paragraaf beschrijft eerst de sterke punten en de aandachtspunten van de onderzoeksmethode. De paragraaf eindigt met een toelichting op de betrouwbaarheidsmarges.

Sterke punten onderzoeksmethode

Het onderzoek is gebaseerd op registratiegegevens en niet op een enquête. Dat draagt bij aan de verlaging van de administratieve lastendruk. Er is ook geen kans op selectiviteit van de respons. Bovendien zijn de resultaten in principe tot in groot detail uit te splitsen (er

hoeft geen rekening gehouden te worden met steekproefmarges). Uiteraard hangt de mate van uitsplitsing die in de praktijk mogelijk is wel af van de kwaliteit van de gebruikte registraties.

De gebruikte onderzoeksmethode is makkelijk reproduceerbaar en herhaalbaar. De gegevens uit de polisadministratie die noodzakelijk zijn voor deze methode komen ieder jaar beschikbaar – er is geen aparte gegevensvraag nodig.

Aandachtspunten onderzoeksmethode

Daarnaast kent de onderzoeksmethode een aantal aandachtspunten.

Het identificeren van bedrijven met een regeling voor premievrij pensioen gebeurt handmatig en is een koppeling op naam (zie bijlage 1 voor een beschrijving van de methode). Bij 10 procent van de ondernemingspensioenfondsen die premievrij pensioen aanbieden, konden geen bedrijven gekoppeld worden. Bij de overige 90 procent is het niet zeker of ook alle onderliggende bedrijfseenheden behorend bij de onderneming gekoppeld zijn. Hierdoor wordt de witte vlek mogelijk overschat. Daarnaast is de aanname in dit onderzoek dat alle werknemers bij een bedrijf met een regeling voor premievrij pensioen ook hieraan deelnemen. In werkelijkheid hoeft dit uiteraard niet zo te zijn. Hierdoor wordt de witte vlek mogelijk onderschat.

Alle werknemers werkzaam bij een bedrijf in een bedrijfstak met een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds worden niet tot de witte vlek gerekend. Ook al is deelname over het algemeen verplicht, toch hoeft niet elke werknemer ook daadwerkelijk deel te nemen. Het aantal deelnemers aan een bedrijfstakpensioenfonds zoals gevonden in dit onderzoek is vergeleken met het aantal deelnemers dat bedrijfstakpensioenfondsen zelf opgeven. Het totaal aantal deelnemers is vergelijkbaar, per bedrijfstakpensioenfonds zijn er echter wel verschillen in het aantal bekende deelnemers en het aantal deelnemers gevonden in dit onderzoek. Dat betekent dat voor een aantal bedrijfstakken de witte vlek wordt onderschat, maar ook voor een aantal andere bedrijfstakken de witte vlek wordt overschat.

Werknemers waarvoor de werkgever geen premie inhoudt maar waarvoor de werkgever wel via een rechtstreeks verzekerde regeling bij een verzekeraar een pensioenvoorziening heeft geregeld, worden in dit onderzoek onterecht tot de witte vlek gerekend. Dit leidt tot een lichte overschatting van de witte vlek.

De aandachtspunten die hierboven genoemd zijn, zijn verwerkt in de marges die gegeven worden in de tabellen en de onderdrukking van kleine aantallen. Het volgende aandachtspunt is niet verwerkt in de marges.

Werknemers met uitsluitend een regeling in de derde pijler behoren tot de witte vlek (die immers alleen gaat over regelingen in de tweede pijler) terwijl zij wel een pensioenvoorziening kennen. Het valt te verwachten dat vooral werknemers met een bovenmodaal inkomen regelingen in de derde pijler hebben. De witte vlek bij werknemers met een fiscaal jaarinkomen van meer dan twee keer modaal is inderdaad fors hoger dan voor de lagere inkomenscategorieën, terwijl het waarschijnlijk is dat hier wel degelijk sprake is van een pensioenvoorziening.

Betrouwbaarheidsmarges

Vanwege onzekerheden in de gebruikte registraties en de methode zijn de uitkomsten slechts binnen bepaalde marges te bepalen. In de tabellen is zowel voor de absolute aantallen als voor de percentages een schatting van de marge opgenomen. Wanneer een uitkomst valt binnen de marge van een andere uitkomst, moet zeer voorzichtig worden omgegaan met uitspraken over verschillen tussen deze uitkomsten.

De marge is bepaald door het onderzoeksbestand te vergelijken met gegevens afkomstig van de pensioenfondsen (zie ook de volgende alinea). De marges zijn groter naarmate de aantallen kleiner zijn. Aantallen kleiner dan 10 duizend zijn daarom onderdrukt, evenals de

bijbehorende percentages. Ook het aantal witte werknemers binnen de categorie werknemers met een flexibel dienstverband is onderdrukt, ook al zijn deze aantallen meestal groter dan 10 duizend. De reden hiervoor is de relatief grote onbetrouwbaarheid van de cijfers over deze specifieke groep.

De aantallen in de tabellen zijn afgerond op duizendtallen en de percentages op hele procenten.

Berekening van de betrouwbaarheidsmarges

Het CBS publiceert over opgebouwde aanspraken bij pensioenuitvoerders (pensioenfondsen en verzekeraars). Voor deze statistiek leveren pensioenfondsen gegevens aan het CBS over hun deelnemers. Naast gegevens over opgebouwde aanspraken wordt ook aangegeven of de deelnemer wel of niet actief pensioen opbouwt. Niet alle pensioenuitvoerders leveren gegevens: de dekking is ongeveer twee derde van alle pensioendeelnemers.

De gegevens van de pensioenuitvoerders zijn niet bruikbaar om de witte vlek op pensioen gebied mee te bepalen. Wel kunnen deze gegevens gebruikt worden om de betrouwbaarheidsmarges op de geschatte witte vlek te bepalen, door koppeling van het onderzoeksbestand aan het bestand met actieve opbouwers van de pensioenfondsen. Het percentage van de witte vlek dat teruggevonden wordt in het actievenbestand is gebruikt om de marge op de uitkomsten te berekenen. Bij deze berekening moet wel rekening worden gehouden met het dekkingspercentage. Bovendien is strikt genomen de marge alleen bruikbaar om de ondergrens van de witte vlek te bepalen. In dit onderzoek is aangenomen dat de foutmarge naar boven en naar beneden gelijk is, en de marge dus ook toepasbaar is voor het bepalen van de bovengrens van de witte vlek.

3.5 Vergelijkbaarheid met onderzoek witte vlek 1996

In 1997 heeft Research voor Beleid (RvB) in opdracht van SZW gerapporteerd over de witte vlek in pensioenen in 1996. Bij het in kaart brengen van de witte vlek in 2008 en 2009 is zoveel mogelijk aangesloten bij de populatieafbakening en uitsplitsingen van RvB. De onderzoeksmethodes verschillen echter dusdanig dat de absolute aantallen en percentages niet zonder meer vergelijkbaar zijn.

Steekproef versus registratie

Het grootste verschil is de onderzoeksopzet: de witte vlek in 1996 is bepaald op basis van steekproefonderzoek (onder 3500 bedrijven, met een bruto respons van 30 procent). De witte vlek in 2008 en 2009 is bepaald op basis van de polisadministratie (gegevens over alle 7 miljoen banen in Nederland).

In de steekproef van RvB is ook kwalitatieve informatie beschikbaar (bijvoorbeeld over uitsluitingsgronden). In registraties is deze informatie niet te vinden.

De steekproef vraagt expliciet of werkgevers een pensioenvoorziening voor de werknemers hebben – ook regelingen voor premievrij pensioen, via een bedrijfstakpensioenfonds en regelingen buiten de tweede pijler komen hiermee mogelijk in beeld. Op basis van de registraties is het herkennen van deze regelingen problematisch.

Het gebruik van registraties zorgt voor meer uniformiteit in het begrip ‘wel of geen pensioenvoorziening’ (hangt niet af van interpretatie van een vragenlijst). Bovendien is er bij het gebruik van registraties geen risico op selectiviteit van de respons.

Populatieafbakening

De onderzoekspopulatie is vergelijkbaar met de populatie van het onderzoek naar de witte vlek in 1996. Verschillen zijn:

- De populatie in 1996 is gebaseerd op alle werknemers ultimo september. De populatie in 2008 en 2009 bestaat uit alle werknemers ultimo december.

- De populatie in 1996 is gebaseerd op alle werknemers van 25–64 jaar. In 2008 en 2009 zijn in twee tabellen ook gegevens opgenomen van 21–24 jarigen.

Overige verschillen

Voor de witte vlek in 1996 zijn de jaarinkomsten gebaseerd op het brutoloon. Voor de witte vlek in 2008 en 2009 zijn de jaarinkomsten gebaseerd op het fiscaal jaarloon. In 1996 is aan een werkgever gevraagd of er een pensioenvoorziening geregeld is. Een witte werkgever is een bedrijf dat aangeeft geen regeling te hebben. In 2008 en 2009 is op basis van de registratiegegevens over werknemers bepaald of een bedrijf een witte werkgever is. Een bedrijf is een witte werkgever als geen enkele werknemer een pensioenvoorziening heeft.

4. Begrippen en afkortingen

4.1 Begrippen

Allochtoon – Zie *Herkomstgeneratie*.

Autochtoon – Zie *Herkomstgeneratie*.

Baan – Een expliciete of impliciete arbeidsovereenkomst tussen een persoon en een economische eenheid waarin is vastgelegd dat arbeid zal worden verricht waartegen een (financiële) beloning staat. In dit onderzoek tellen banen mee als in die baan per maand minimaal 4 uur gewerkt is, en het loon voor de sociale verzekeringen positief is.

Bedrijf – Onderdeel van een onderneming gekenmerkt door autonomie en externe gerichtheid. Een bedrijf kan meer dan één vestiging omvatten. Ook komt het voor dat binnen een juridische eenheid verschillende onderdelen te onderscheiden zijn die wat betreft de productie zelfstandig opereren. Deze vormen dan evenzoveel bedrijven. Dit laatste doet zich vooral voor bij grotere concerns met uiteenlopende activiteiten.

Bedrijfstakpensioenfonds – Een pensioenfonds ten behoeve van een of meer bedrijfstakken of delen van een bedrijfstak (artikel 1 Pensioenwet).

Dienstverband – Een baan van een persoon. Er wordt onderscheid gemaakt naar vaste en flexibele dienstverbanden. Oproepkrachten en uitzendkrachten hebben een flexibel dienstverband. Overige werknemers, waaronder ook stagiaires en werknemers werkend bij een sociale werkvoorziening, hebben een vast dienstverband.

Economische activiteit bedrijf – De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid. De indeling naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaardindeling Bedrijfsindeling (SBI). In dit onderzoek worden drie categorieën onderscheiden:

- landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie;
- commerciële dienstverlening;
- niet-commerciële dienstverlening.

Fiscaal jaarloon – Het loon waarover loonbelasting en premies voor de volksverzekeringen wordt afgedragen.

Franchise – Het deel van het salaris waarover geen pensioenpremie wordt betaald en geen pensioen wordt opgebouwd. De franchise bestaat omdat iedereen die in Nederland woont in principe recht heeft op AOW, het pensioen is hier een aanvulling op. De franchise wordt gecorrigeerd voor het aantal gewerkte uren. De franchise verschilt per pensioenfonds en ligt voor een voltijd werknemer meestal tussen de 10 duizend en 15 duizend euro.

Grootte bedrijf – Het aantal werkenden (werkzame werknemers al dan niet in loondienst) bij het bedrijf.

Herkomstgeneratie – In de CBS-indeling naar herkomstgroepering worden werknemers ingedeeld op grond van hun geboorteland en dat van hun ouders. *Autochtonen* zijn werknemers van wie beide ouders in Nederland geboren zijn. *Allochtonen* zijn werknemers van wie minstens één ouder in het buitenland geboren is.

Voor allochtonen wordt onderscheid gemaakt naar *generatie*. Een allochtoon die zelf in het buitenland is geboren, behoort tot de eerste generatie allochtonen. Een allochtoon die zelf in Nederland is geboren, is tweede generatie allochtoon.

Ondernemingspensioenfonds – een pensioenfonds verbonden aan een onderneming of aan een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (artikel 1 Pensioenwet).

Werknemers met een AO-uitkering – Werknemers met inkomsten uit een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Deze uitkeringen worden verstrekt op grond van de wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) en de wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ). Het hebben van een uitkering wordt vastgesteld volgens het betalingsconcept. Volgens het betalingsconcept heeft een persoon in een maand een uitkering als er recht is op de uitkering op de laatste dag van die maand en er in die maand een uitbetaling is geweest.

Premievrij pensioen – Pensioen waarbij de werknemer geen pensioenpremies betaalt.

Spaarloon – Het deel van het brutoloon dat de werkgever op grond van de spaarloonregeling op een spaarrekening van de werknemer stort.

Werknemer – Een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat.

Witte vlek – Alle witte werknemers.

Witte werkgever – Bedrijf dat geen pensioenvoorziening kent die van de werkgever uitgaat.

Witte werknemer – Een werknemer zonder een pensioenregeling in de tweede pijler. Dit kan zowel een werknemer zijn die wel werkzaam is bij een bedrijf dat een pensioenregeling aanbiedt maar niet deelneemt aan deze pensioenregeling, als een werknemer die werkt bij een bedrijf dat geen pensioenregeling aanbiedt.

4.2 Afkortingen

ABR	Algemeen Bedrijven Register
AO	Arbeitsongeschiktheid
AOW	Algemene Ouderdomswet
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CvB	Centrum voor Beleidsstatistiek
DNB	De Nederlandsche Bank
ERR	Examen Resultaten Register
EWL	Enquête Werkgelegenheid en Lonen
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
RvB	Research voor Beleid
SBI	Standaard Bedrijfs Indeling
SER	Sociaal-Economische Raad
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UWV	Uitvoeringsorgaan Werknemersverzekeringen
VUT	Vervroegde uittreding
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WML	Wettelijk minimum loon

Bijlage 1 Stappen onderzoeksmethode in detail

In de paragraaf 'Onderzoeksmethode' staan de hoofdlijnen van de onderzoeksmethode. Deze bijlage beschrijft een aantal stappen van de onderzoeksmethode in meer detail.

Stap 1. Pensioenpremie afdracht

De polisadministratie bevat de loonaangiftes per baan van bedrijven. Idealiter zouden de door werknemers betaalde pensioenpremies als een aparte post zijn opgenomen in de loonaangifte. Dat is echter helaas niet zo. De door werknemers betaalde pensioenpremies, premie vrijwillige pensioenmodules, premie VUT en de premie regeling invaliditeit/dood door ongeval zijn opgenomen in de 'aftrekposten alle heffingen' van de loonaangifte. De combinatie van deze premies noemen we in het vervolg pensioenpremies. In de 'Aftrekposten alle heffingen' mag echter ook het spaarloon opgenomen worden. In dat geval moet het spaarloon ook in de post loon in geld worden opgenomen.

In de polisadministratie is ook de 'Aftrekposten alle heffingen' niet direct bekend. Wel zijn opgenomen:

- het loon voor de werknemersverzekeringen (LnSv);
- het loon in geld (LninGld);
- het loon niet in geld (WrdLn).

Hierbij geldt dat:

$LnSv = LninGld + WrdLn + \text{Foonen en uitkeringen uit fondsen} - \text{Aftrekposten alle heffingen}$.

Ofwel:

$\text{Aftrekposten alle heffingen} - \text{Foonen en uitkeringen uit fondsen} = LninGld + WrdLn - LnSv$.
Met behulp van deze formule kunnen we de volgende uitspraken doen over de pensioenpremies die zijn betaald uit het brutoloon van de werknemer:

A. Als $LninGld + WrdLn - LnSv > 0$

Dan geldt: Aftrekposten alle heffingen $>$ Foonen en uitkeringen uit fondsen

Foonen en uitkeringen uit fondsen zijn altijd bedragen groter dan of gelijk aan nul. In dit geval is er dus zeker een bedrag afgedragen in het kader van de spaarloonregeling of pensioenpremie.

B. Als $LninGld + WrdLn - LnSv = 0$

Dan geldt: Aftrekposten alle heffingen – Foonen en uitkeringen uit fondsen = 0

In dit geval zijn er twee mogelijkheden. Of zowel de Foonen en uitkeringen uit fondsen als de Aftrekposten alle heffingen zijn nul. In dat geval is er geen pensioenpremie of spaarloon betaald uit het brutoloon van de werknemer. Of de Aftrekposten alle heffingen zijn niet nul maar wel exact gelijk aan de Foonen en uitkeringen uit fondsen. Die kans is echter zo klein dat we deze mogelijkheid niet meenemen.

C. Als $LninGld + WrdLn - LnSv < 0$

Dan geldt: Aftrekposten alle heffingen $<$ Foonen en uitkeringen uit fondsen

Er is geen pensioenpremie en spaarloon betaald uit het brutoloon van de werknemer, behalve wanneer deze kleiner was dan de Foonen en uitkeringen uit fondsen. Die kans is echter zo klein dat we deze mogelijkheid niet meenemen.

Werknemers in categorie A hebben een bedrag afgedragen voor spaarloon of pensioenpremie of beiden. Spaarloon is aan wettelijke regels gebonden: een persoon mag alleen aan een spaarloon regeling deelnemen als hij of zij sinds 1 januari van het jaar bij een bedrijf in dienst is. Bovendien mag maximaal 613 euro per jaar gespaard worden. Categorie A wordt daarmee verder verdeeld:

A1 $LninGld + WrdLn - LnSv > 613$ euro óf baan gestart na 1/1/2008

Dan geldt: de persoon heeft zeker een bedrag aan pensioenpremies afgedragen.

A2 $0 \text{ euro} < LninGld + WrdLn - LnSv < 613$ euro

Dan geldt: de persoon heeft misschien een bedrag aan pensioenpremies afgedragen, maar mogelijk ook alleen aan spaarloon.

De uiteindelijke indeling is dan:

- zeker geen pensioenpremie afgedragen: categorie B en C;
- misschien pensioenpremie afgedragen, maar misschien alleen spaarloonafdracht: categorie A2;
- zeker pensioenpremie afgedragen: categorie A1.

Stap 2. Premievrij pensioen en bedrijfstakpensioen

Bij premievrij pensioen betaalt de werkgever alle pensioenpremies. De werknemers van deze werkgever dragen geen pensioenpremie af, maar horen niet tot de witte vlek. Over de bedrijven met premievrije opbouw is informatie ingewonnen bij De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft een overzicht geleverd van alle ondernemingspensioenfondsen die een regeling voor premievrij pensioen kennen. De ondernemingspensioenfondsen zijn handmatig gekoppeld aan de werknemers van het bedrijf. Uit de naam van het ondernemingspensioenfonds is in 90 procent van de gevallen te herleiden welk bedrijf bij dit ondernemingspensioenfonds hoort. In dit onderzoek is aangenomen dat alle werknemers die werken bij een bedrijf met een regeling voor premievrij pensioen ook deelnemen en dus pensioen opbouwen.

Naast ondernemingspensioenfondsen zijn er ook bedrijfstakpensioenfondsen. Het is voor bedrijven actief in een bedrijfstak waar een bedrijfstakpensioenfonds bestaat meestal verplicht deel te nemen aan dit bedrijfstakpensioenfonds, of anders een minstens vergelijkbare pensioenregeling aan te bieden. In dit onderzoek is aangenomen dat alle werknemers die werken bij een bedrijf actief in een bedrijfstak met een bedrijfstakpensioenfonds ook deelnemen en dus pensioen opbouwen.

Door combinatie van de gegevens over premieafdracht, premievrij pensioen en bedrijfstakpensioen worden de banen verdeeld naar:

- zeker geen witte vlek (zeker pensioenpremie afgedragen, of premievrij pensioen, of bedrijfstakpensioenfonds);
- zeker wel witte vlek (zeker geen pensioenpremie afgedragen en geen premievrij pensioen en geen bedrijfstakpensioenfonds);
- misschien witte vlek (misschien pensioenpremie afgedragen en geen premievrij pensioen en geen bedrijfstakpensioenfonds).

Stap 3. Van banen naar werknemers

Alleen werknemers die in geen enkele baan pensioen opbouwen behoren tot de witte vlek. Als werknemers slechts één baan hebben dan is de indeling van de persoon naar zeker geen, zeker wel of misschien witte vlek gelijk aan de indeling van de baan. Als werknemers meerdere banen hebben (ongeveer 5 procent van de onderzoekspopulatie) is het volgende schema gebruikt:

1. Minimaal één baan waarin zeker pensioen wordt opgebouwd → persoon behoort zeker niet tot de witte vlek.
2. Alle banen zeker wel witte vlek → persoon behoort zeker tot de witte vlek.
3. Alle banen misschien witte vlek → persoon behoort tot misschien witte vlek.
4. Combinatie van banen in zeker wel witte vlek en misschien witte vlek → persoon behoort tot de categorie van de baan met het hoogste loon.

Als er een baan met pensioenopbouw is dan zijn de gegevens van deze baan gebruikt voor de uitsplitsing in de tabellen naar fiscaal jaarloon, economische activiteit en grootte van het bedrijf. Als er geen baan is met pensioenopbouw zijn de gegevens van de baan met het hoogste loon gebruikt.

Stap 4. Schatten witte vlek

Om de omvang en de achtergrondkenmerken van de witte vlek te berekenen is het noodzakelijk een schatting te maken welk deel van de 'misschien witte vlek' daadwerkelijk tot de witte vlek behoort. De categorie 'misschien witte vlek' bestaat uit werknemers die alleen

spaarloon hebben gespaard, alleen pensioenpremie hebben afgedragen, of allebei. De gegevens uit de polisadministratie geven hier geen uitsluitel over.

Tot 2005 voerde het CBS jaarlijks de Enquête Werkgelegenheid en Lonen uit (EWL). In deze enquête onder bedrijven werd wel direct waargenomen of werknemers pensioenpremie afdragen. Met behulp van de EWL is voor de categorie 'misschien witte vlek' geschat welk deel geen pensioenpremie afdraagt en dus tot de witte vlek behoort. Deze schatting is per tabel en per uitsplitsing uitgevoerd omdat het percentage niet constant is. De schatting is gemaakt op basis van gegevens uit 2005. Uit ander onderzoek is bekend dat de deelname aan spaarloonregelingen tussen 2005 en 2009 is gedaald. Deze daling is echter van minimale invloed op de uiteindelijke uitkomsten.

Tabellenset

Tabellenoverzicht

- Tabel 1 Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2008
- Tabel 2 Werknemers en witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2008
- Tabel 3 Witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon naar wel of niet werkzaam bij een witte werkgever, ultimo 2008
- Tabel 4 Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar), ultimo 2008
- Tabel 5 Bedrijven naar wel of geen witte werkgever, ultimo 2008
- Tabel 6 Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2009
- Tabel 7 Werknemers en witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2009
- Tabel 8 Witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon naar wel of niet werkzaam bij een witte werkgever, ultimo 2009
- Tabel 9 Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar), ultimo 2009
- Tabel 10 Bedrijven naar wel of geen witte werkgever, ultimo 2009

Tabel 1
Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2008

	21–24 jaar		w.o. witte werknemer		21–24 jaar		w.o. witte werknemer		25–64 jaar		w.o. witte werknemer		25–64 jaar		w.o. witte werknemer	
	x 1 000	%	schatting marge		schatting marge		schatting marge		schatting marge		schatting marge		schatting marge			
			ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens	ondergrens	bovengrens				
Totaal	193	23	3	100	12	11	13	4 171	397	38	100	10	9	10		
<i>Geslacht</i>																
Man	113	15	2	100	14	12	16	2 626	268	28	100	10	9	11		
Vrouw	80	.	.	100	.	.	.	1 545	128	10	100	8	8	9		
<i>Herkomstgeneratie</i>																
Autochtoon	165	19	3	100	11	10	13	3 483	316	30	100	9	8	10		
1e generatie allochtoon	10	.	.	100	.	.	.	403	50	5	100	12	11	14		
2e generatie allochtoon	18	.	.	100	.	.	.	283	31	3	100	11	10	12		
<i>AO-uitkering</i>																
Geen AO uitkering	193	23	3	100	12	11	13	4 110	392	36	100	10	9	10		
Wel een AO uitkering	.	.	.	100	.	.	.	60	.	.	100	.	.	.		
<i>Fiscaal jaarloon</i>																
WML - modaal	163	20	3	100	12	10	14	1 650	143	15	100	9	8	10		
modaal - twee keer modaal	29	.	.	100	.	.	.	2 116	185	17	100	9	8	10		
Meer dan twee keer modaal	.	.	.	100	.	.	.	405	72	6	100	18	16	19		
<i>Soort dienstverband</i>																
Vast	184	21	3	100	11	10	13	4 100	380	36	100	9	8	10		
Flexibel	.	.	.	100	.	.	.	71	.	.	100	.	.	.		
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>																
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	42	.	.	100	.	.	.	905	58	9	100	6	5	7		
Commerciële dienstverlening	90	19	2	100	21	19	24	1 767	322	26	100	18	17	20		
Niet-commerciële dienstverlening	61	.	.	100	.	.	.	1 498	17	3	100	1	1	1		
<i>Groote bedrijf ¹⁾</i>																
1– 9 werkzame personen	23	.	.	100	.	.	.	302	78	4	100	26	24	27		
10–49 werkzame personen	45	.	.	100	.	.	.	701	94	8	100	13	12	15		
50–99 werkzame personen	17	.	.	100	.	.	.	335	35	4	100	10	9	11		
100 of meer werkzame personen	108	.	.	100	.	.	.	2 832	178	21	100	6	6	7		

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Tabel 2
Werknemers en witte werknemers (25-64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2008

	Man- nen		w.o. witte werknemer		Man- nen		w.o. witte werknemer		Vrou- wen		w.o. witte werknemer		Vrou- wen		w.o. witte werknemer		
			schat- ting marge				schatting marge				schat- ting marge				schatting marge		
							onder- grens		boven- grens						onder- grens		boven- grens
	<i>x 1 000</i>				%				<i>x 1 000</i>				%				
Totaal	2 626	268	28	100	10	9	11	1 545	128	10	100	8	8	9			
<i>Leeftijd</i>																	
25-49 jaar	1 823	205	19	100	11	10	12	1 165	107	8	100	9	9	10			
50-64 jaar	803	64	9	100	8	7	9	380	21	2	100	6	5	6			
<i>Herkomstgeneratie</i>																	
Autochtoon	2 208	214	23	100	10	9	11	1 275	101	8	100	8	7	9			
Allochtoon 1e generatie	249	34	4	100	14	12	15	154	16	1	100	11	10	11			
Allochtoon 2e generatie	168	20	2	100	12	11	13	115	12	1	100	10	9	11			
<i>AO-uitkering</i>																	
Geen AO uitkering	2 584	264	27	100	10	9	11	1 526	127	9	100	8	8	9			
Wel een AO uitkering	41	.	.	100	.	.	.	19	.	.	100	.	.	.			
<i>Fiscaal jaarloon</i>																	
WML - modaal	697	72	9	100	10	9	12	953	71	6	100	7	7	8			
modaal - twee keer modaal	1 572	135	14	100	9	8	9	543	50	3	100	9	9	10			
Meer dan twee keer modaal	357	64	5	100	18	17	20	48	.	.	100	.	.	.			
<i>Soort dienstverband</i>																	
Vast	2 580	256	27	100	10	9	11	1 520	123	9	100	8	7	9			
Flexibel	46	12	2	100	26	22	29	25	.	.	100	.	.	.			
<i>Economische activiteit bedrijf¹⁾</i>																	
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	791	47	7	100	6	5	7	115	11	2	100	10	8	11			
Commerciële dienstverlening	1 221	212	19	100	17	16	19	546	110	7	100	20	19	21			
Niet-commerciële dienstverlening	613	.	.	100	.	.	.	884	.	.	100	.	.	.			
<i>Grootte bedrijf¹⁾</i>																	
1- 9 werkzame personen	216	51	3	100	23	22	25	86	28	1	100	32	31	34			
10-49 werkzame personen	525	65	6	100	12	11	13	176	29	2	100	16	15	18			
50-99 werkzame personen	245	25	3	100	10	9	11	89	.	.	100	.	.	.			
100 of meer werkzame personen	1 640	122	16	100	7	6	8	1 193	55	5	100	5	4	5			

Bron: CBS.

NB In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

1) In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Tabel 3

Witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon naar wel of niet werkzaam bij een witte werkgever, ultimo 2008

	Totaal	Persoon is werkzaam bij witte werkgever	Persoon is niet werkzaam bij witte werkgever	Onbekend of persoon werkzaam is bij witte werkgever	Totaal	Persoon is werkzaam bij witte werkgever	Persoon is niet werkzaam bij witte werkgever	Onbekend of persoon werkzaam is bij witte werkgever
	<i>x 1000</i>				%			
Totaal	397	93	258	46	100	23	65	12
<i>Geslacht</i>								
Man	268	65	170	33	100	24	63	12
Vrouw	128	28	87	13	100	22	68	10
<i>Leeftijd</i>								
25–49 jaar	312	74	201	37	100	24	64	12
50–64 jaar	85	18	57	.	100	21	67	.
<i>Herkomstgeneratie</i>								
Autochtoon	316	73	205	38	100	23	65	12
Allochtoon 1e generatie	50	12	33	.	100	24	66	.
Allochtoon 2e generatie	31	.	20	.	100	.	64	.
<i>AO-uitkering</i>								
Geen AO uitkering	392	92	254	46	100	23	65	12
Wel een AO uitkering	.	.	.	.	100	.	.	.
<i>Fiscaal jaarloon</i>								
WML - modaal	143	38	91	15	100	26	63	10
modaal - twee keer modaal	185	41	120	24	100	22	65	13
Meer dan twee keer modaal	72	14	49	.	100	19	68	.
<i>Soort dienstverband</i>								
Vast	380	91	243	46	100	24	64	12
Flexibel	17	.	.	.	100	.	.	.
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>								
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	58	16	38	.	100	27	65	.
Commerciële dienstverlening	322	70	212	40	100	22	66	12
Niet-commerciële dienstverlening	17	.	.	.	100	.	.	.
<i>Grootte bedrijf ¹⁾</i>								
1– 9 werkzame personen	78	46	16	16	100	59	21	20
10–49 werkzame personen	94	26	53	16	100	27	56	17
50–99 werkzame personen	35	.	26	.	100	.	74	.
100 of meer werkzame personen	178	14	148	15	100	8	83	9

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Schatting marge

Persoon is werkzaam bij witte werkgever		Persoon is niet werkzaam bij witte werkgever			Onbekend of persoon werkzaam is bij witte werkgever			
		ondergrens	bovengrens				ondergrens	bovengrens
<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%		<i>x 1 000</i>	%		
5	22	25	32	57	73	3	11	12
4	23	26	24	55	72	2	12	13
1	21	23	8	62	74	1	9	11
4	23	25	22	57	72	2	11	12
1	20	23	9	56	78	.	.	.
4	22	24	26	57	73	3	11	13
1	23	25	4	58	75	.	.	.
.	.	.	2	57	71	.	.	.
5	22	25	31	57	73	3	11	12
.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	25	28	12	55	72	1	9	11
2	21	23	15	57	73	2	12	14
0	19	20	5	61	76	.	.	.
5	23	25	30	56	72	3	11	13
.	.	.	.	.	.	.	.	.
1	25	29	8	52	78	.	.	.
3	21	23	22	59	73	2	12	13
.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	56	62	1	19	23	1	19	21
2	26	29	5	51	61	1	15	18
.	.	.	3	65	83	.	.	.
1	8	8	20	72	95	1	8	9

Tabel 4
Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar), ultimo 2008

	Totaal		w.o. witte werknemer		Totaal		w.o. witte werknemer	
		<i>x 1 000</i>	schatting marge			schatting marge		
			ondergrens	bovengrens		ondergrens	bovengrens	
Totaal	6 185	638	79	100	10	9	12	
<i>Leeftijd</i>								
21–24 jaar	562	80	16	100	14	11	17	
25–29 jaar	752	95	11	100	13	11	14	
30–39 jaar	1 611	184	16	100	11	10	12	
40–49 jaar	1 715	156	16	100	9	8	10	
50–59 jaar	1 299	95	13	100	7	6	8	
60–64 jaar	246	26	6	100	11	8	13	
<i>Geslacht</i>								
Man	3 315	382	50	100	12	10	13	
Vrouw	2 870	255	29	100	9	8	10	
<i>Herkomstgeneratie</i>								
Autochtoon	5 058	495	63	100	10	9	11	
Allochtoon 1e generatie	662	85	9	100	13	12	14	
Allochtoon 2e generatie	457	56	7	100	12	11	14	
<i>AO-uitkering</i>								
Geen AO uitkering	6 065	625	73	100	10	9	12	
Wel een AO uitkering	120	13	6	100	11	6	16	
<i>Fiscaal jaarloon</i>								
Minder dan WML	1 821	217	36	100	12	10	14	
WML - modaal	1 813	163	18	100	9	8	10	
modaal - twee keer modaal	2 145	189	18	100	9	8	10	
Meer dan twee keer modaal	405	72	6	100	18	16	19	
<i>Soort dienstverband</i>								
Vast	5 778	576	68	100	10	9	11	
Flexibel	406	.	.	100	.	.	.	
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>								
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	1 108	75	13	100	7	6	8	
Commerciële dienstverlening	2 925	527	59	100	18	16	20	
Niet-commerciële dienstverlening	2 150	38	7	100	2	1	2	
<i>Grootte bedrijf ¹⁾</i>								
1– 9 werkzame personen	575	143	14	100	25	22	27	
10–49 werkzame personen	1 093	162	19	100	15	13	17	
50–99 werkzame personen	484	57	8	100	12	10	13	
100 of meer werkzame personen	4 031	262	36	100	6	6	7	

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Tabel 5
Bedrijven naar wel of geen witte werkgever, ultimo 2008

	Totaal	Witte werkgever	Geen witte werkgever	Onbekend wel of niet witte werkgever
	%			
Totaal	100	16	79	4
<i>Economische activiteit bedrijf</i>				
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	100	5	92	3
Commerciele dienstverlening	100	21	74	5
Niet-commerciele dienstverlening	100	13	85	2
<i>Grootte bedrijf</i>				
1– 9 werkzame personen	100	21	74	5
10–49 werkzame personen	100	5	92	3
50–99 werkzame personen	100	3	96	1
100 of meer werkzame personen	100	2	98	1

Bron: CBS.

Tabel 6
Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2009

	21–24 jaar			21–24 jaar			25–64 jaar			25–64 jaar				
	w.o. witte werknemer	schatting marge		w.o. witte werknemer	schatting marge		w.o. witte werknemer	schatting marge		w.o. witte werknemer	schatting marge			
		ondergrens	bovengrens		ondergrens	bovengrens		ondergrens	bovengrens		ondergrens	bovengrens		
	x 1 000			%			x 1 000			%				
Totaal	193	22	4	100	11	9	13	4 203	363	38	100	9	8	10
<i>Geslacht</i>														
Man	111	14	3	100	13	11	15	2 606	244	27	100	9	8	10
Vrouw	82	.	.	100	.	.	.	1 597	119	11	100	7	7	8
<i>Herkomstgeneratie</i>														
Autochtoon	166	18	3	100	11	9	13	3 505	289	30	100	8	7	9
1e generatie allochtoon	.	.	.	100	.	.	.	407	45	5	100	11	10	12
2e generatie allochtoon	17	.	.	100	.	.	.	289	29	3	100	10	9	11
<i>AO-uitkering</i>														
Geen AO uitkering	193	22	4	100	11	9	13	4 146	359	36	100	9	8	10
Wel een AO uitkering	.	.	.	100	.	.	.	56	.	.	100	.	.	.
<i>Fiscaal jaarloon</i>														
WML - modaal	163	19	3	100	11	9	13	1 621	129	16	100	8	7	9
modaal - twee keer modaal	30	.	.	100	.	.	.	2 169	171	18	100	8	7	9
Meer dan twee keer modaal	.	.	.	100	.	.	.	413	66	4	100	16	15	17
<i>Soort dienstverband</i>														
Vast	184	19	3	100	11	9	12	4 128	347	36	100	8	8	9
Flexibel	.	.	.	100	.	.	.	74	.	.	100	.	.	.
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>														
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	41	.	.	100	.	.	.	879	53	10	100	6	5	7
Commerciële dienstverlening	88	18	3	100	20	17	24	1 765	294	22	100	17	15	18
Niet-commerciële dienstverlening	64	.	.	100	.	.	.	1 558	16	5	100	1	1	1
<i>Groote bedrijf ¹⁾</i>														
1– 9 werkzame personen	23	.	.	100	.	.	.	309	73	6	100	24	22	26
10–49 werkzame personen	44	.	.	100	.	.	.	693	88	10	100	13	11	14
50–99 werkzame personen	16	.	.	100	.	.	.	328	32	3	100	10	9	11
100 of meer werkzame personen	110	.	.	100	.	.	.	2 872	159	18	100	6	5	6

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Tabel 7
Werknemers en witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon, ultimo 2009

	Man- nen			w.o. witte werknemer			Man- nen			w.o. witte werknemer			Vrou- wen			w.o. witte werknemer		
				schat- ting marge						schatting marge						schatting marge		
										onder- grens			boven- grens					
	<i>x 1 000</i>			%						<i>x 1 000</i>			%					
Totaal	2 606	244	27	100	9	8	10	1 597	119	11	100	7	7	8				
<i>Leeftijd</i>																		
25–49 jaar	1 789	185	18	100	10	9	11	1 187	99	9	100	8	8	9				
50–64 jaar	817	59	8	100	7	6	8	410	20	2	100	5	4	5				
<i>Herkomstgeneratie</i>																		
Autochtoon	2 189	195	22	100	9	8	10	1 315	93	8	100	7	6	8				
Allochtoon 1e generatie	247	30	3	100	12	11	13	160	15	2	100	10	9	11				
Allochtoon 2e generatie	168	18	2	100	11	10	12	121	11	1	100	9	8	10				
<i>AO-uitkering</i>																		
Geen AO uitkering	2 568	240	26	100	9	8	10	1 578	118	11	100	7	7	8				
Wel een AO uitkering	38	.	.	100	.	.	.	19	.	.	100	.	.	.				
<i>Fiscaal jaarloon</i>																		
WML - modaal	656	64	10	100	10	8	11	965	65	7	100	7	6	7				
modaal - twee keer modaal	1 588	124	15	100	8	7	9	581	47	4	100	8	7	9				
Meer dan twee keer modaal	362	58	4	100	16	15	17	51	.	.	100	.	.	.				
<i>Soort dienstverband</i>																		
Vast	2 559	232	25	100	9	8	10	1 569	114	10	100	7	7	8				
Flexibel	47	11	2	100	23	20	27	27	.	.	100	.	.	.				
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>																		
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	768	42	8	100	6	4	7	112	10	2	100	9	7	11				
Commerciële dienstverlening	1 212	192	15	100	16	15	17	552	102	7	100	18	17	20				
Niet-commerciële dienstverlening	625	.	.	100	.	.	.	933	.	.	100	.	.	.				
<i>Grootte bedrijf ¹⁾</i>																		
1– 9 werkzame personen	219	47	4	100	21	20	23	90	26	2	100	29	27	31				
10–49 werkzame personen	515	60	7	100	12	10	13	178	27	3	100	15	14	17				
50–99 werkzame personen	239	23	2	100	10	9	10	89	.	.	100	.	.	.				
100 of meer werkzame personen	1 633	108	13	100	7	6	7	1 239	50	5	100	4	4	4				

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Tabel 8

Witte werknemers (25–64 jaar) met een fiscaal jaarloon boven het wettelijk minimum loon naar wel of niet werkzaam bij een witte werkgever, ultimo 2009

	Totaal	Persoon is werkzaam bij witte werkgever	Persoon is niet werkzaam bij witte werkgever	Onbekend of persoon werkzaam is bij witte werkgever	Totaal	Persoon is werkzaam bij witte werkgever	Persoon is niet werkzaam bij witte werkgever	Onbekend of persoon werkzaam is bij witte werkgever
	<i>x 1000</i>				%			
Totaal	363	82	257	25	100	23	71	7
<i>Geslacht</i>								
Man	244	56	170	17	100	23	70	7
Vrouw	119	26	85	.	100	22	72	.
<i>Leeftijd</i>								
25–49 jaar	284	66	199	19	100	23	70	7
50–64 jaar	79	16	58	.	100	20	73	.
<i>Herkomstgeneratie</i>								
Autochtoon	289	64	204	20	100	22	71	7
Allochtoon 1e generatie	45	11	32	.	100	23	71	.
Allochtoon 2e generatie	29	.	20	.	100	.	69	.
<i>AO-uitkering</i>								
Geen AO uitkering	359	81	253	24	100	23	71	7
Wel een AO uitkering	.	.	.	.	100	.	.	.
<i>Fiscaal jaarloon</i>								
WML - modaal	129	34	86	.	100	27	67	.
modaal - twee keer modaal	171	37	123	12	100	21	72	7
Meer dan twee keer modaal	66	11	50	.	100	17	77	.
<i>Soort dienstverband</i>								
Vast	347	81	242	24	100	23	70	7
Flexibel	16	.	.	.	100	.	.	.
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>								
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	53	12	36	.	100	23	69	.
Commerciële dienstverlening	294	63	212	19	100	21	72	6
Niet-commerciële dienstverlening	16	.	.	.	100	.	.	.
<i>Grootte bedrijf ¹⁾</i>								
1– 9 werkzame personen	73	43	18	12	100	58	25	16
10–49 werkzame personen	88	23	55	.	100	27	63	.
50–99 werkzame personen	32	.	25	.	100	.	78	.
100 of meer werkzame personen	159	10	145	.	100	6	91	.

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Schatting marge

Persoon is werkzaam bij witte werkgever		Persoon is niet werkzaam bij witte werkgever				Onbekend of persoon werkzaam is bij witte werkgever		
		ondergrens		bovengrens				
<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	%	
8	20	25	27	63	78	3	6	8
5	21	25	20	62	78	2	6	8
3	19	24	7	66	78	.	.	.
6	21	25	20	63	77	2	6	7
2	17	22	7	64	82	.	.	.
7	20	24	21	63	78	3	6	8
1	21	25	4	63	79	.	.	.
.	.	.	2	62	76	.	.	.
8	20	25	26	63	78	3	6	8
.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	23	30	11	58	75	.	.	.
4	19	23	14	64	80	2	6	8
1	16	18	3	72	81	.	.	.
8	21	26	25	63	77	3	6	8
.	.	.	.	.	.	.	.	.
1	21	26	8	54	83	.	.	.
5	20	23	16	67	78	1	6	7
.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	54	63	2	23	28	1	15	18
2	24	29	6	56	70	.	.	.
.	.	.	2	72	85	.	.	.
2	5	8	15	82	101	.	.	.

Tabel 9
Werknemers en witte werknemers (21–64 jaar), ultimo 2009

	Totaal	w.o. witte werknemer		Totaal	w.o. witte werknemer		
		schatting marge			schatting marge		
					ondergrens	bovengrens	
	x 1 000		%				
Totaal	6 125	587	69	100	10	8	11
<i>Leeftijd</i>							
21–24 jaar	549	76	14	100	14	11	16
25–29 jaar	738	88	11	100	12	10	13
30–39 jaar	1 541	162	14	100	11	10	11
40–49 jaar	1 703	144	15	100	8	8	9
50–59 jaar	1 321	89	12	100	7	6	8
60–64 jaar	274	26	5	100	9	7	11
<i>Geslacht</i>							
Man	3 247	350	44	100	11	9	12
Vrouw	2 878	235	25	100	8	7	9
<i>Herkomstgeneratie</i>							
Autochtoon	5 010	454	54	100	9	8	10
Allochtoon 1e generatie	652	78	9	100	12	11	13
Allochtoon 2e generatie	457	52	6	100	11	10	13
<i>AO-uitkering</i>							
Geen AO uitkering	6 011	575	64	100	10	8	11
Wel een AO uitkering	114	12	5	100	11	6	15
<i>Fiscaal jaarloon</i>							
Minder dan WML	1 729	199	33	100	12	10	13
WML - modaal	1 784	147	20	100	8	7	9
modaal - twee keer modaal	2 198	175	19	100	8	7	9
Meer dan twee keer modaal	413	66	4	100	16	15	17
<i>Soort dienstverband</i>							
Vast	5 714	521	60	100	9	8	10
Flexibel	411	.	.	100	.	.	.
<i>Economische activiteit bedrijf ¹⁾</i>							
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	1 054	68	13	100	6	5	8
Commerciële dienstverlening	2 856	484	45	100	17	15	19
Niet-commerciële dienstverlening	2 214	37	10	100	2	1	2
<i>Grootte bedrijf ¹⁾</i>							
1– 9 werkzame personen	570	133	14	100	23	21	26
10–49 werkzame personen	1 055	148	19	100	14	12	16
50–99 werkzame personen	466	52	6	100	11	10	12
100 of meer werkzame personen	4 033	240	29	100	6	5	7

Bron: CBS.

N.B. In de tabellen is de categorie onbekend niet opgenomen. Hierdoor tellen afzonderlijke categorieën niet altijd op tot het totaal.

¹⁾ In het geval van meerdere banen is de indeling gebaseerd op de baan met het hoogste loon.

Tabel 10
Bedrijven naar wel of geen witte werkgever, ultimo 2009

	Totaal	Witte werkgever	Geen witte werkgever	Onbekend wel of niet witte werkgever
	%			
Totaal	100	15	81	4
<i>Economische activiteit bedrijf</i>				
Landbouw, visserij, bouwnijverheid en industrie	100	4	93	3
Commerciële dienstverlening	100	19	77	4
Niet-commerciële dienstverlening	100	12	87	2
<i>Grootte bedrijf</i>				
1– 9 werkzame personen	100	19	76	5
10–49 werkzame personen	100	5	94	2
50–99 werkzame personen	100	2	97	1
100 of meer werkzame personen	100	1	98	0

Bron: CBS

Centrum voor Beleidsstatistiek

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen om deze daarna te verwerken tot statistische informatie over groepen mensen, bedrijven en hun omgeving. De resultaten stelt het CBS voor iedereen beschikbaar. Voor sommige vragen is deze informatie, die beschikbaar wordt gesteld via de CBS-website www.cbs.nl, echter niet toereikend. In dat geval kunnen externe partijen zich wenden tot het Centrum voor Beleidsstatistiek (CBS-CvB).

Het CBS-CvB bepaalt in nauw overleg met de klant welke informatie in welke vorm beschikbaar en nuttig is voor het beantwoorden van de vraag. Daarna voert het CBS-CvB het onderzoek uit en beschrijft de resultaten in een rapport of maatwerkpublicatie. Alle uitkomsten en publicaties worden openbaar gemaakt en zijn te vinden op de website van het CBS-CvB (www.cbs.nl/cvb).